

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

“Kuatisa Tumelo ni Buikabelo Bubolukile”

P.O. Box 37774

10101 Lusaka, Zambia

Tel: 260-211-290410
E-mail: jctr@jesuits.org.zm

fax: 260-211-290759
web: www.jctr.org.zm

Yenda 2007

Litumeliso kuzwa kwa JCTR ka kozo ni lilato la Krieste Jesu, mupulusi wa luna.

Kinako yani ya silimo ya Adventi halu binanga katabo kutaha kwa mupulusi ni mulukululi wa luna wa mabasi ni lika kaufela, zeo Mulimu a bupile ka bunde ka yena ni ku yena kuli kaufela ba sebeze ka kutala mwa bupilo ni lilato la Mulimu.

Lutabile ahulu ku milumela likutazo za Adventi ya 2007, ku sepa kuli mulelo wa Lituto za Keleke ya Katoliki ku amana ni likutazo ze, likatusa mwa kufela likutazo ka nako ye ya limbuyoti ya Adventi. Luziba kuli muhato wo wa likutazo uka ekezwa ku amana ni bupilo bwa mwa sibaka sa mina ni maikuto a bazamaisi.

Lulemuhile kuli kwa lilimo ze felile, likutazo ze likonile ku ba ze butokwa isike feela kwa lisebelezo za Keleke, kono ni kwa mikopano ya tukwatanyana twa balumeli, likwata za ba banca, mikopano ya likwata zenwi ni kwa litapelo za kwa mukunda.

Sesibutokwa ahulu ku amana ni nako ya Adventi ya 2007, seo ba JCTR ba mema balumeli mwa Zambia kunyakisesa fateñi; ki kuina inge lumamela ni kuitukisa kutaha kwa Jesu, yena mulukululi ni mupulusi, kubaka ni kubeya miselo yeminde, kuba ni pilutelele, ka kuli mulukululi wa luna wa taha, mi ha luswaneli ku ba ni sabo bakenisa kuli Mulimu (Emanuele) u inzi ni luna nako kaufela.

Luitumela ku bo Fr. Bernard Millia, S.J., kanako ye baba inzi fa pumulo kwa Sudan, ka ku beleka ni ba JCTR, ni kwa ku lukisa likutazo ze za Adventi. Luitumela hape ni kwa maseminarians ba St. Dominic's Major Seminary ba ba lutusize kwa ku toloka.

Lukataba ahulu ku utwa kwa maikuto amina ku amana ni likutazo ze. Maikuto amina fa likutazo ze, akalutusa kusikulula kwa likutazo za kwa pata. Haiba mukabata likutazo ze fa “soft-copy” (litapa), muluñolele fa e-mail ye: jctr@jesuits.org.zm, kapa infojctr@jesuits.org.zm.

Luna kwanu kwa JCTR lumilakaleza limbuyoti ni tabo yetuna kano ya Adventi. Muinzi mwa litapelo za luna mi lukupa litapelo zamina ni luna. Lukupa kuli tumelo ya luna iatise niti.

Luitumezi mi kozo ya Krestel!

Wamina,

Simson Mwale
Muongaongi
JCTR Church's Social Teaching Project

Kubala kwa Pili: Isaya 2:1-5

Kubala kwa Bubeli: Baroma 13:11-14

Evangelii: Mateu 24:37-44

HALUZUHENI NI KUYEMA KA BUITUKISO

Nako ya kulibeleva (Adventi) kiyona ya makalo mwa silimo sa bulapeli mwa Keleke. Silimo mukatumbi si itingile fa taluso ya tumelo ya luna ku Krieste. Kona kuli luna babali mwa naha Zambia, lukala kuitukiseza kuamuhela Krieste yataha mwahala luna ili ka mafulofulo. Luitukiseza ka tabo ni pilu iling'wi kakuli lwa ziba Krieste seo ali kuluna. Ki mupulusi ni mulukululi wa libaca kaufela hamoho cwalo ni libupiwa zeo Mulimu a bupile kusina ni folinyazeha, mi kikayena krieste kuzwa kwa simuluhu yakonile kuli lute lukone kuba ni kabelo mwa bupilo ni lilato la Mulena Mulimu. Kono ka butu bwa luna bobufokola halukoni kubata seo sili sesinde kaniti ni kuhana zeo kaufela zili zemaswe mi kawona mukwa wo lukona kusiya lilato ni bunde bwa Mulimu mi hape kamukwa ocwalo lupalelwa ililuna kuziba Mulimu nikuba ni kabelo mwa bupilo bobutezi ni lilato la Mulimu. Nihakulicwalo Mulena Mulimu ha zwafiswi ka butu bwaluna ni lifasi la nabupile ka lilato, mi na lelile kuli lute luine mwa lilato la hae kuyakuile. Lwaziba luli kuli taba ye kiya niti mo mwa naha Zambia!

Mwa litapelo za kulibeleva, lunyakalala ni kubonisa mukwa wo lubata kuamuhela mubuso wa krieste mwahala luna ka bupilo bwa luna bwaka zazi ni lilato la Mulimu leli bata kukoma sobozi kaufela ni litoyo zeo zebata kusinya ni kubulaya mutu ni lika kaufela zeo zili zende. Kikabaka lang'i luna mo mwa naha Zambia halulukela kulibeleva ka lipilu za mafulofulo kutaha kwa mubuso wa Mulena Jesu Krieste? Kalabo kikuli, lubata niti, nzila, liseli ni maata ao akona kulufa tundamo mwa twaniso yaluna ni buipumi, kapa mane kuzeo kaufela lilukonisa kukeluha kwa bupilo bobunde bwa mutu ni mutu kapa mwa lilalanda za luna, kapa misebezi yeo kaufela ya sito yo ni siinyo yekona kulunsufaza ni kulunya hamoho cwalo ni batu bolupila ni bona.

Kikabakaleo, mupolofita Isaya ulubulelela kuli, "amutahe, a luyeni kwa lilundu la mulena...kuli ate alulute nzila yahae milute luzamaye mwa nzila yahae...aluzamaeni mwa liseli." Kamukwa oswana Paulusi ulubulelela kuli; "alutuheleng'i he ze ezwa mwa lififi, mi lunge liswaniso ze luka lwana kazona mwa liseli la lizazi." Silwaniso sabulela Paulusi kimukwa olukona kulwanela zeo kaufela zekona kuzwiseza pili bupilo, zeo zekona kubupa hande bupilo bwa batu kaufela kuli luna kaufela lute lukone kupila bupilo bwa butu sakata. Kikabaka leo mupolofita Isaya unani sepo yakuli batu, "bakabe ba fetuzi mikwale yabona ni kuipanga likekele, malumo abona bakabe bafetule kupanga licekesi." Zeo kaufela likona kuezahala haiba lukala kukoma bulyangelino bwaluna ni kukala kueza zeo zekona kufeza likauhano, lindwa, saluluti mwa mandu ni malapa, mwa tutengo, mwahala baana ni basali, hamoho cwalo ni mwahala likekele, lizo, mwa makande aama zamubuso ni liluko ze aama mashiling'i. Kana lutokwa silwaniso sesicwanig'i kuli lute lukone kutula mwa katwa ka? Paulusi ulubulelela kuli "kriete kiyena ya swanela kuba silwaniso saluna." Silwaniso sa krieste ki maata a moya wa Mulimu, ki moya ofa bupilo, moya wa lilato ni butali. Wo Krieste natile kutolufa ililuna kasilibili hamoho cwalo ni mwa kopano yaluna kuli ate alulute miinelo yahae ni kuzamaya mwa nzila yahae.

Kikabakaleo, mwa bupilo bwaluna hamoho cwalo ni ka libupiwa zahae, Mulimu usasweli kuambola ni luna mwa pilu ya mang'i ni mang'i, ni mwa kopano ya luna. Kono fahalimu azeo, Mulimu uambola ni luna ka mwanahae ya lateha yena Jesu Krieste, Yana tile kasibupihyo sa butu bobufokola kuli ate ato buuncafaza ka mpo ya lilato lahae. Krieste ulufile maata ka mukwa wo, ili ona Moya Okenile, kuli lute lukone kulwanisa sibi kaufela ni kulakaza kueza zende kaufela mwa bupilo bwa luna. Lukona kueza cwalo ha lusiya bulyangelina nikulikanyisa mutala wa Krieste. Kamukwa ocwalo luswanela kuneela bupilo bwaluna ka kutusa ni kubelekela babang'wi ka lilato, (John 13:15). Bupilo bwa batu ba Mulimu buswanezi kuekeza kuhapa bulyangelino ka kubata kukutiseza kapa swalelano, tukelo ni kozo mwa lilalanda zaluna ka butu bwa luna hamoho cwalo ni Mulimu ka mwanahae Jesu Krieste Mulena-aluna.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

Isaya umema batu ba Mulimu kuli balitele ni kunyolela kutaha kwa mupulusi ya sepisizwe. Mwa nako ya kulibelela mukiti wa kilisimusi, luitukiseza kubina nako yani mupulusi waluna na pepilwe, Kaniti kuli abe Mulimu-unani-luna kakuba mutu sina luna. Natile kuli mubuso wa mulimu ube mwahala luna. Ka yena nika kutumisa manzwi amande a puluso ka lipulelo ni likezo zahae, krieste na shengokilwe ni kubulaiwa bakeng'isa luna ni bao baba iketezi mubuso wa sibi ni lifu. Kono Jesu ukomile sibi ni lifu, saluluti ni mafenyeho ka zuho yahae kwa bafu kuli ni luna lute lukone kueza cwalo. Kikabakaleo luna balumeli ba krieste babali mwa Zambia luswanela ku lwanisa sobozi, litifo zaba beleki kuli libe ze swanehela, tikanyo mwahala baana ni basali hamoho cwalo ni kulwanisa bubotana.

Mwa Evangeli, Jesu ubonisa nako yeo bupilo bwaluna ni lifasi likabe lifitile kwa maungulo. Krieste ulubulelela kuli luekeze kumamela ni kulwanisa maata a mwa mibili yaluna hamoho cwalo ni mwa libaka molupila ao akona kulukeluhisa kwa kueza misebezi ya kozo ni swalelano. "Kelezo ki mulyani" (warnings prevent avoidable deaths). Kubutokwa ku teezeza likelezo kono lusweli feela kubata kupila hande kaku nyandisa babamwi, ni kuba amuha litukelo lelibaswanela kakuba batu.

Mwa nako ye yakulibelela mukiti wa kilisimusi, Luna luli mwa Zambia luswanela kutatuba miinelo yaluna ni babang'wi, mwa mabasi aluna, mwa tutengo twaluna, mwa lilalanda zaluna, mwa misebezi ya luna hamoho cwalo ni mwa lika zeluketa kueza. Lulapeleng'i kuli lute lufumane maata kuli lute lutoikabela mwa misebezezo nikuli lukone kutofoliswa ki Jesu Krieste kwa mikwa yabutu bwa luna nikuli lukone kumuamuhea ka tabo ni nyakalalo yena yana pepilwe bakeng'i saluna ni kuli lukone kukena mwa mubuso wahae wa litukelo ni kozo. Nika mazwi a muopeli (lipina) luta kona kuitumelisa sinca halunze luli "koko ibe nimina."Halukakala kutiisana ni kubulelelana kaniti "nibata zende zahao."

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KUIKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Mubuso wa Krieste uswana sina ng'i, mi kikabaka lang'i luswanela kuamuehela mubuso wa Krieste ka mafulofulo mo mwa naha Zambia?
- Lutokwa silwaniso sa mufuta mang'i kuli lute lukone kulwanisa sibi sa saluluti sesi fumanaha mwa naha ya luna?
- Jesu ulutusa cwani kuli luzwele pili kuhapa maata mwahala luna ni mwa lilalanda zaluna ao alupalelwa kuzwiseza pili kozo ni sobozi mwa makade aamana ni zamaiso ya mubuso wa Zambia, mwa liofosi za mashiling'i ni sizo?

KAPAPALI

Kutokwahala batu babane. Kube ni mutu alimung'wi yakanyandisiwa ki babang'wi. Yomung'wi mutu atahe kutobalukulula kakuli uutwile kuitilelela kwa bao babanyandiswa. Batu batabela tukuluho ya bona ni batu kaufela mwa munzi batabile.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lukupa moya wa lilato ni butali kuli lute luzamaye mwa liseli la kozo ni tukelo. *Mulena uluutwe! Mulena ulutwe ka musa wa hao!*
- Mulena lukupa kuli ukwaulule meeto aluna kuli lute lubone butokwa bwa kwamuhelo mubuso wa hao wo ukalulukulula mwa bukoba bwa sibi. *Mulena uluutwe! Mulena ulutwe kamusa wao!*
- Mulena lukupa kuli ulutuse lukone kuba batu babaitakaleza kuezeza babang'wi zende ka misebezi ya liswanelo ni kozo mwa lilalanda zaluna mo mwa naha Zambia. *Mulena uluutwe! Mulena ulutwe kamusa wahao!*

SUNDA YA BUBELI YA ADVENTI – SILIMO SA PILI 9 NŪLULE 2007

Kubala kwa Pili: Isaya 11: 1 – 10

Kubala kwa Bubeli: Baroma 15: 4 – 9

Evangelii: Mateu 3:1-12

MUBAKE MI MUBEYE MISELO YEMINDE KULI MU AMUHELE KRESTE MUPULUSI WALUNA

Tapelo ya makalelo ya kacenu ilususueza kutuhela lika ze lupalelwa ku amuhela Krete ka tabo. Ki pizo yelufiwa ki Jaoni mukolobezi kuli lunyakisise buino bwa luna sihulu ka molupilela mwa mabasi. Luipuzeni lipuzo zepeli: (1) Kataha kwa Krete kulutusa cwani? (2) Ki lika mani mwa bupilo bwa luna zeluswanezi kuzusa ilikuli lu amuhele Krete? Kalabo ya puzo yapili kikuli Krete hataha mwa bupilo bwa luna, Moya wahae wa butali utiisa butali bwaluna kuli lukone ku utwisisa ni kutaluhanya lika zelukile ni ze kondile. Krete walumema ni ku lutiisa kuli lukone kusebeza ka taata kuli lu baakanye mahalaupa amwa bupilo bwa luna ni mwa naha yaluna. Ka cwalo, haluse lufelize musipili wa lifasi le, bupilo bwa luna bumanocincwa ki kinya ya Mulimu, lube lufumane bupilo bobutezi mi lu amuhelwe mwa mubuso wa lihalimu. Haluna kulila sina mwan'a ndiala, kono lukabe lutabile.

Ye kiyona nako, nako yende kuli lucale lipeu za kozo ni buiketo mwa mabasi aluna, mwa tukwata twa balumeli hamoho cwalo ni mwa naha yaluna kuli lukutule miselo ye n̄ata ye lukela mubuso wa niti wa Jesu. Kiñi Jesu halu susueza kuba miselo yeminde? Kakuli kiyena yalufa bupilo ni kulufa lipeu zende kuli bupilo bwa luna ni bwa lifasi le bukone kubenya luli. Ze likona kuezahala feela haiba tala ni linyolwa lifela mi batu kaufela bafumana lika zende mwa bupilo bwa bona. Ka cwalo he, batabe banyakalalile sina m'aluna Maria, mae Mulena luna Jesu Krete mwa pina yahae ya buitumelo kanako yani Maria ahamuela peu ya mwan'a Mulimu (Luka 1:46-55). Lipeu za cala Mulimu (lipeu za buiketo, kozo, swalelano ni kutiisana, muhau ni lilato) mwa mubu omunde wa bupilo bwa luna litabe libeile miselo mi lu tabe luikozi miselo ye haiba lu satalala kulisalaela. Miselo ya lipeu ze ki sisupo sa sepo yetezi ya kuli lika kaufela litabe li uncafalizwe ki Jesu Krete.

Ka cwalo, misebezi ya luna yende itabe ibeile miselo. Lwa kona cwale kutaha kwa puzo ya luna ya bubeli: kilika mañi ze luswanezi kuzusa mwa bupilo bwa luna ili kuli lu amuhele Krete luli? Haiba lubata luli kuli Krete a sele mihupulo ya hae mwa bupilo bwa luna, lutokwa kuzusa lika zani kaufela ze bonisa bufokoli bwa luna, lika ze sa lumelelani ni mihupulo ni bwino bwan'a lubupezi bona Mulimu. Lusike lwa itusisa lipulelo zeswana sina, “wean nina haluna kubulelisana konji mwa libita.” Kabukuswani lwapalelwa kupila ka mo kuswanela kakuli butali bwa luna ki bobunyinyini mi bwa fokola. Ka cwalo, lutokwa Moya wa Krete kulutelela. Ka niti, lutokwa kuziba hande ze luswanezi kueza ili kuli lukone kubona ni kuziba lika kaufela ze lototobeza mwa bupilo.

Hape luswanezi kuitekula ni kulimbulula lika zani kaufela zelutiseza buino bobumaswe ni bana bahabo luna luswanezi kulilimbulula ni kuiketela lika zetisa feela buino bobunde bwa bwa sicaba kaufela. Ze likona kuezahala cwañi? Kalabo luifiwa ki Isaya hatoloka Messia ka manzwi atatama. “Moya wa Mulena utaba fahalimwa hae, moya wa butali ni ngana, moya wa kutwisiso ni maata, moya wa zibo ni sabo ya Mulena.” Jesu Krete, linzwi ni butali bwa Mulimu, laikeza mutu mi la pila mwahala luna ili kuli buino bwa luna bushemuñwe ki butali bwa hae ka susumezo ya kuli kayena lukone kupeta hande misebezi yaluna.

Lukona kunyakisisa cwani kuli luzibe niti mwahala lika zelueza, mwa mabasi ni tukwata tutunyinyani twa balumeli? Lukona kunyakisisa hande ni kuziba niti haiba luitukiseze kuziba kuli lutelezwi ki Moya wa Krete kamba a maswe? Luziba cwañi kuli lutelezwi ki Moya wa Krete? Ki halususuezwa kunahana inge Jesu Krete kasibili, kuli lusike lwa bata feela kuli bunde bu ezahale feela kuluna kono ni babañwi. Luswanela kutalimisisa hahulu linjebwe, baba sa boni butokwa bwa bupilo, baba sakeni hande sikolo ni mibekeko, hamoho cwalo ni baba sa fepwi ni baba nani zeba ama mwa naha Zambia.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

“Promoting Faith and Justice”

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

Alulukuluheni ni ku talimisisa hande lika zehezala mwa Zambia. Sina halezema mioya yemaswe iluhohela kueza lika zecwaleka, kutimana ni kubata feela kuli bunde buezehale feela kuluna. Kapa kubonisa kuli kiluna baba fahalimu, babañwi ba mwa tasi. Sesi ama batu kaufela babanwi banga kuli siba sa mutu alimuñwi. Kika kuituseza kuamuhela Krete mwa hala luna, mwa lipilu zaluna hamoho cwalo ni mwa lilalanda zaluna. Kikaho luka pila ka buiketo ni kozo sina mupolofita Isaya halu bonisa mwa liswaniso kuli luswanela kuatula babanwi ka mano sina Mulimu alubonisa ni kulu fa mata akueza cwalo.

Kikaho Paulusi ulubulela kuli, lusike lwa felelwa ki sepo ya kubabalela buiketo mwa libaka zaluna. Kwa zibahala kuli haki zebunolo kono kufilwe. Kika baka lañi? Kakuli Mulimu uinzi ni luna mi utukiselize kulutusa. Ulutusa mwa mikwa ye milalu. (1) kulatelela mutala wa hae ni kuba ni sishemo kwa batu. (2) kupila kuswalelana mwa silikani, isiñi mifilifili. (3) sesitokwa hala hahulu ki kuikokobeza ni kutusa babañwi kapa mañi ni mañi sina Jesu analufile mutala wakupitisa balutiwa ba hae mahutu. Sebelezo ye ibonisa batu kuli baitame kubonisa bunde kuba bañwi. Seo kisona sana ezize Jesu Krete.

Mwa Evangeli ya kacenu, Mateu ulubulela kuli mwa kolobezo lukolobezwa ka mezi, alukenisa kwa mikwa ya luna fa pila ababañwi. Kolobezo ilubonisa Krete ni bunde kumañi ni mañi. Kolobezo ya mezi, ilufa kolobezo ya mulilo ni Moya O'kenile. Ki kolobezo yeo Krete na shwile fa sifapahano ni kuzuha, hanze luli baeza libi. Kolobezo ibutokwa kakul;I ilufa maata ni limpo mwa mikwa ye shutana-shutana halunze lutiya kuzamaya mwa nzila ya ha kuli lute luyo fita kappa kuyo nyakalala ni yena mwa mubuso wa hae, ka kozo ni lilato hamoho ni butali. Amen.

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KUIKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kisikamañi sesikona kutusa mutu kappa batu mwa tutengo kuamana niti ni minahano mwa lika zeluketela mwa bupilo?
- Kisikamañi sesi lufelisanga sepo mwa bupilo bwa luna, ka batu kapa ka sikwata?
- Lubona cwañi maata akolobezo mwa bupilo bwa luna kacenu.

KAPAPALI

Kube mutu ya ka bapala inge sibangoki mwa hae, cakolwa kapa ya tokwa buiswalo. Niko yeñwi ukopana ni mulumeli yeo mutuna, mi umutusa kubona butokwa bwa kaba ni buiswalo mwa hae. Amano utwa akutela habo katabo, mi ayo luta.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, lukupa kuli ulufe Moya wa niti ni zibo mwa mukopano kuli lukete hande mihupulo yahao. *Mulena ulutwe! Mulena ulutwa kamusa wa hao!*
- Mulena lulapela kuli ulufe tundamo kuli lusike lwa felelwa ki sepo ni halunze luli mwa mapalelwi. *Mulena ulutwe! Mulena ulutwa kamusa wa hao!*
- Mulena lulapela buiketo mwa buitamo bono luitamile ka nako ya kolobezo. *Mulena ulutwe! Mulena ulutwa kamusa wa hao!*

Kubala kwa Pili: Isaya 35: 1-6, 10

Kubala kwa Bubeli: Baroma 5:7-10

Evangelii: Mateu 11: 2-11

MUSWALE LIPILU, MULUKULULI WALUNA WATAHA

Kanako ye ya Advent, keleke ilumema kuli lulapele ni kunyakalale kutaha kwa kreste wa luna, ka lilato ni buitumelo. Kana niluna bana bazambia lukuna kueza cwañi kwanda kuli lu nyakisisa fa taba yakuli: kanti kisikamañi seo kreste ululukulula kusona, mi hape kisikamañi seo salukulula kusona? Kabukuswani, Kreste natilo lulukulula kwa butanga kuli lukone kupili kakozo ni kuba batu babalukulule mwa bupilo bwaluna. Kana, hakiyona nto yeo luna lubata kuli iluezahalele, ni bana baluna mane nibahabo? Mushe, hanayotama bulikani ni mulimu fapila sichaba sahae, na nze ababusize puzo yeswana, kuli nebakakona kulumela kuketa bupilo kapa lifu (Mulaho 30: 19)? Kulumela silikani ni mulimu neitaba kubeya bupilo ni sepo ya bona ku mulimu yena mwambakani ni mufani wabupilo bwabona. Kuhana silumela, neitaba mane kubeya sepo kuluna bañi, kamba mane itaba kusaba nisepo mwa bupilo. Kamukwaocwalo, bupilo kaniti bobucwalo habuna tuso, mane kibwa mbangañi.

Kanti kisifi seo luna luketa? Ni ka bulela kuli kalabo yaluna itaba sina ya bana baisilaele bao bene baitingile mwa silikani ku muña bupilo. Kana, kanti kalabo yeo izwa mwa lipilu ni ngana ya luna, kamba ki mwa milomo feela? Haiba lubata kutalusa zeo lubulela ka milomo yaluna, lutokwa kuipuza lipuzo zepeli: Yapili kikuli, kanti lwaziba seo lutokwa kulukulwa kusona, mabasi aluna, tutengo twaluna mane niyona naha Zambia? Yabubeli kikuli, kana likezo zaluna za bonisa kuli sepo, lilato ni buitumelo zeo liteñi mwa bupilo bwa luna kabakeñisa kulumela ni kulatelela kreste?

Cwale ku alaba puzo yapili yeli “kanti kiñi seo Kreste ubata kululukulula kusona? Cwale halutali meñi seo si ezahala mwa naha yaluna ya Zambia. Kasamulao akueza cwalo, lufumane likalabo zapuzo yeli “kanti kiñi seo Kreste ubata kululukululela?” Kaku bulela za mulukululi, mu polofita Isaya nabulezi seo Jesu nakabonisa balutiwa ba Joani mukolobezi hana balumile kuyo buza Jesu kuli: kanti kiyena yatokwa ku taha kamba batokwa kulitela yomuñwi? Cwale mupolofita Isaya ulususueza kuli lusike lwa saba mi lutiye mimane lube bundume mwa bupilo. Kunani nguli yeli, “kutatalika hakuwani ni ya welezi fafasi.” Miliko itaba teñi, kono ka maata a mulimu, itatulwa. Kono lubata kuli lunyakisisa falika zeo lilutiseza mane ni babañwi kusaeza lika zende. Lutokwa kuziba lika ni miinelo ye lupalelwiswa kwina hande mwa lipilu ni silikani saluna ni mabasi aluna, balikani baluna, ba babapani niluna, mwatutengo twa luna, mwa likolo, misebezi, mwa lipisinisi za luna, mane ni mwalitamaiso za naha yaluna.

Lulila hamoho ni muopeli luli: “Kana tuso yaka inzwa kai?” (Lipina 120:1). Lukabe lubatile mikwa ni nzila ya kuzwa mwa ñalelwa yeo luli kuyona ni babanwi. Mane hape lukabe lubatile mikwa ya kutiisa silikani saluna. Kono isalilube lulkile mikwa kaufela kono lupalezwi. Mi kalabo yaluna babafokola ki: “Tuso yaka izwa ku mulimu ya bupile lihalimu ni lifasi.” Kona mupolofita Isaya halubulelela kuli messia ulufa sepiso ni koolo ya kukona kuzwa mwa bumaswe bolwitelize ni kutiseza babañwi. Ulubonisa sisupo seo mulukululi waluna kreste kuli halutueheli, ni zeo akona kueza kubao baba beya sepo ni tumelo yabona kuyena. Kihao lukaba ni mabaka kaufela ni bundume, mane ni kukona kuba batu baba susuezana, ni kutusa babañwi kucinca bwino sihulu mwa mabasi aluna, mane ni tutengo twa balumeli.

Halutalimañi lisupo ze ni kunyakisa zeo liluezeza. Mulimu ukwalulanga mazebe aluna nako yeo halutibanga lizebe ni kusa teleze kwa lituso mane ni kusa teleza kuseo balubulelela. Kono mulimu ulufa maata akuteeleza ni ku utwisisa manyando abali kuona. Kanako yemwi mulimu ukwalula meto aluna kuli likone kubona buniti bwa likezo za luna zemaswe kubabañwi. Kakuamana kazelubulezi kaufela, tuto yetuna ki saluluti ni bunjebwe mwa naha yaluna ya zambia, mane ni kupalelwa ku lwanisa taba ya mutendasya ni kutokwa pablelo kwa baboluna, babalei. Kono mulimu ulufa maata akukona kunyaza zemaswe ze ezahala mwa naha sihulu kwa basali ni limbelwa bao ba

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

“Promoting Faith and Justice”

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

ketululwangwa, ikabe mwamabasi abona, mwaliluko la misebezi, kamba mane mwaliluko la tuto. Ze kamukana, kona lisupo zeo kreste afa bao bababeya tumelo yabona kuyena. Kwanda kuli lukale kueza zeo kihona mubuso wa mulimu ukona kupetahala ni kubea miselo. Mikacwalo, kisifi seo lukaketa hasamulaho akubona zeo grasia ya mulimu ieza kalisupo ze? kana luka amuhela kreste nikuba balutiwa bahae ni kuekeza kuitusisa lisupo ze? Jesu isali yena walubulelela kuli kwaanda yena feela ni kayena feela lukona kulwanisa matata asaluluti, ketululo ni mutendasilya. Nizeo likutiseza hahulu zwelopili mwa naha yaluna likona kufeliswa ki maata a Kreste feela.

Cwale lukona kubelekisana hamuho cwañi ilikuli lukone kululuha? Lukabe lusabile mi mane lukutele mwa mulaho, kono muhalalehi Jakobo ulutaliseza kuli lusike lwakenewa kisabo halunze lulwanisa bumaswe bo. Muhato olutokwa kuunga kuli lukone kupeta musebezi wo kikuba ni bundume ni kusa zwafa. Nihaike kuli kupetahala kukabe kuliyehile, mane mwendi zwelopili ikabe iliyehile kubonahala, lubeni batu babanani bundume, ni ciseho kakubona kuli zwelopili ni cincheho sihulu kataba yakubona kuli lwaba ni milao ye minde ye zamaisa naha yaluna (constitution).

Halunze lulwanisa bumaswe bobu lukenezi, mimane nikubata kutisa zwelopili, lukabe lufumana lika zekalupalelwa. Kwanda kuli lube batu baba swalisana ni kukutekana sina bana bamba. Kamukwaocwalo, lutaitahisa hamoho kabuniti ni lilato, ilikuli lube batu babanani kozo ni babanani kozo mwa halaluna. Lutokwa kuli Kreste, yena liseli, akone kulu imulula mwabutata bo. Mi niluna lutokwa kuba batu babatiile mwa tumelo yaluna, ni kulapela kuli akone kulufa bundume ni maata akulwanisa bumaswe bwa mutendasilya ni ketululo.

Kaniti, cwana kimona molutokwa kuezeza kulilufeze bumaswe bwa ketululo ni sobozi. Kihase lu felize kueza ze kihona lukakona kutaba ni kunyakalala hande kutaha kwa mulukululi waluna Jesu Kreste.

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KUIKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kanti kisikamani seo lubona seo kreste ululukulula kusona mi ululukululela kusona ñi?
- Mushe nabulelezi bana baisilaele kuli bakete fa bupilo ni lifu. Kanti ki sisupo mañi seo sibonisa zeo luketa mwa mabasi aluna, mwatutengo twa luna mane ni mwa naha yaluna?
- Kanti mubuso wa mulimu unani taluso mañi mwa tamaiso ya naha (Politics) ya luna?

KAPAPALI

Hakube ni mutu alimunwi ya njobwahalile, habe ashimbile mutiyo obukiti. Batu babanwi banze ba zamaya, habato mufumana, bamushwele makeke, bamutapise mi mane bamucise lico. Haba se bafelize, njobwe a zamaye anze atabile hahulu.

LITAPELO ZA BALUMELI

- Mulena, ululute kuziba zeo utilo lulukulula kuzona, mi nikuli lukone kuziba tukuluho yaniti. Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!
- Mulena ulutuse mwa tutengo twa luna kuli lukone kuketa lika ze yahisa ni kutisa zwelopili. Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!
- Mulena, ulutuse kuli lukone kuba lisupo za kutaha kwa mubuso wa hao. Lisupo za lilato, kozo ni tabo. Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe kamusa wa hao!

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

Kubala kwa Pili: Isaya 7: 10-14

Kubala kwa Bubeli: Baroma 1: 1-7

Evangelii: Mateu 1:18-25

MUSIKE MWA SABA MULENA MULIMU UINZI NI LUNA

Kwa makalelo a linako ze zelu itukisezanga ku pepwa kwa Jesu ili yona Kilisimasi, Luutwile hande mo linzwi la Mulimu li kona ku lu lukulula kwa lika ze lu fipeliswa kapa maswenyeho aliteni mwa naha ya luna ya Zambia kacenu. Mi ka cwalo lwa kona ku itukiseza ku amuhela Mulen'a luna Jesu Kreste ya taha ku to lu lukulula. Sunda ye ya mafelelezo ilutusa kuli lu lemuhe seo lukona kueza halu zuha mwa miliko ye cwana. Halunze lu itukiseza cwalo, luswanela ku nyakisisa mwa bupilo bwa luna ni mwa libaka za luna, kuli lubakele bumaswe bwa luna ni kuli lu kone kuba ni bupilo bo bunde ni buino bo bunde mwa bupilo bwa luna ni sicaba se lupila ni sona. Ka kueza cwalo, luka amuhela Mulimu mwa bupilo bwa luna ni mwa libaka za luna. Ka kubakela libi za luna, lu amuhela Jesu Kreste ya to lu lukulula ni kuto folisa minahano, ni ku to kondisa libaka za luna ze yanduluka. Luswanela kutundamena ku eza zende mi lusike lwa zwafa.

Lusike lwa felelwa ki tumelo ya kuli lwa kona ku cinca ni kubani bupilo bo bunde. Linako zemu lwa kona kuipuzi kuli kana baeteleli ba luna mwa likeleke ni mwa mubuso ba lika kuli lupile mwa libaka mo kozo ni niti za zwisezwapili ni mo litukelo za mutu kaufela za zwisezwapili kapa ne? Ha luka talima mwa libaka za luna lubona kuli bun`wanyama ni ku yaulula babamu kwa zwelapili mi niti ye lubona ki ya kuli bun`gata bwa batu ba lwanela kubusa, ni kuli basali ni banana basweli banyefulwa ni kunyandisiwa hahulu. Mi hasana lwa felelwa ki sepo ye lunani yona kuli bulumeli bwa kona kufeza maswenyeho ni matata aman`gata a wo atezi mwa lifasi la luna. Ki ka libaka leo linzwi la Mulimu kacenu la lubuza nji luli lunani ni tumelo mi haiba nji lu nani ni tumelo, ki tumelo ye cwani ye lunani yona? Kunani linako tumelo ya luna haibonahalanga kushekesha, lulemuhe kuli linzwi la Mulimu li lufa likalabo zepeli; kubani tumelo kapa ku tuhela ili kuhana tumelo, kusepa kapa kusasepa, ku kolwa ze bulelwa kapa kusakolwa. Ka manzwi amanwi, kana lubata kuswana ni mulena Ahazi mwa palo ye zwa ku mupolofita Isaya, kapa lu bata ku ba inge Josefa mwa palo ye zwa mwa evangelii ya muhalalehi Mateu?

Alutalimeni mo mulena Ahazi na libalezi teni niti ya kuli Mulimu uinzi ni sicaba sa hae nako kaufela ni haike mwa linako zeo Maisilaele neba bona kuli haba na bukamusu bobunde. Mulena Ahazi na swanela ku sepa mulena Mulimu kono yena nanyefuzi mulena Mulimu ni kusepa tumaata twa hae ni tumaata twa bao bene ba bata ku mutusa. Kwa mafelelezo neba munyefuzi ni ku mutokwisa tumelo ku mulena Mulimu. Mulena. Ahazi amano bona kuli ubenjukile mwa nzila, afelelwa ki sepo mi aloba litumelelano zeo napangile ni mulena Mulimu. Nihakulicwao, mupolofita Isaya akupa Ahazi ku kutela kwa litumelelano zeo na pangile ni mulena Mulimu, kono Ahazi a hana, mi mupolofita Isaya a mubulelela kuli zeo lipalelwa ki mutu za konahala ku petiwa ki Mulimu. Abafa sisupo sa mutang'a Mulimu yana pepile mulena Jesu Kreste, Emanuele ili sisupo sa Maria. Ye neli poniso ya sepo yeo nanani ku mulena Mulimu. Bao baba sepile mulena Mulimu nako kaufela baka fiwa seo batokwa kaufela kakuli nihaike mwa linako zeo tumelo ya bona ibonahala kushekesha basalumela luli ku Mulimu. Mulena Ahazi ahana sisupo seo mi sicaba sa hae sa yo ipumana mwa butanga mwa Babilona.

Evangelii yona ilubonisa sisupo sa mutu yashutana hahulu ni mulena Ahazi. Mutu yo neili Josefa, muuna wa tumelo ye tuna ili muuna ya na lukile hahulu wa bupilo bone bulukile hakalo. Ka nako yeo na bata ku inga Maria kuli amueze musalahae na ipumani mwa butata kakuli Maria nafumanehile kuli naitwezi. Josefa a ipuzi kuli, nekukaba cwani kuli Maria na kaba cwani ni mulwalo asika kena kale mwandu ya Josefa, mi nakaloba cwani litumelelano zene bapangile? Josefa nasika lumela taba ye kwa makalelo. Josefa ni kwa na mamezi tumelelano yana pangile ni Maria nasika itumba hahulu kuli yena na bulukile tumelelano mi nasika latelela sene sibuleliwa ki mulao kuli amulukulule fapila a sicaba, mi a hupula kuli ukamu lukulula kwa mukunda. Mwa halaa litaba ze kaufela Josefa nasalata Maria mi nasanani tumelo yetuna kuyena. Kanako yeo kumulukulula kwa mukunda ki sona feela sika

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

sanaka kona kueza, kono nabona kuli ni yona nesi taba yende. Ki ka libaka leo na ikomokezi hahulu nako yetelele, mi nasika felelwa ki sepo ku Maria ni zeo kaufela a ne ziezahalile. Ka ku bona tumelo ya Josefa, Mulimu abonahaza tato ya hae ku Josefa ili mwa tolo. Niti ki kuli mulena Mulimu nako kaufela wa lutusa kufumana likalabo mwa matata kapa likozi kaufela zelutela. Mulimu uinzi ni luna nako kaufela.

Mulena Ahazi nafelezwi ki tumelo mi nasika lumela kuli mulena Mulimu wa kona ku kondisa lika ni halibenjukile. Tumelo ya Josefa yona neimubonisa kuli Mulimu wa kona ku kondisa lika kaufela kono ka taba ya Maria naipuza fela kuli kanti taba ye cwalo ki kalibaka lifi aiezahalile. Hamano bonisiwa kuli a tuhele kubilaela anga Maria mi a mu isa kwandu yahae mi amunyala. Nalumezi kuli kanti sesipala ku batu sakonahala ku Mulimu. Ka libaka leo Mulimu a taleleza zibiso ye ne ifilwe ki mupolofita Isaya ya kuli, Krete uka pepwa mi ukanga sibupeho sa mutu. Kacwalo, Krete ukaba ni luna mi uka bonisa butokwa bwa kuli, sicaba kaufela sika fumana niti ni kozo mwa bupilo bwa bona.

Mupolofita Isaya nasinuzi ni kupolofita kuli Mubuso wa Mulimu kiwa kuya kuile mi auswani ni mibuso ya batu yeo ifela kasumulaho a nakonyana. Halutalimisisa lubona kuli Jesu nasika taleleza zeo baeteleli ba sicaba sa maisilaele nebahana kuamana ni mubuso (puso) wa Mesiya, kalibaka lakuli nebalibelega mubuso wa fa lifasi ili puso ya maisilaele. Nebabata mubuso wakuya kuile ili okazamaiswa ki batu. Sina Ahazi neba palezwi kubona Emanuele, yena Jesu Krete mi neba palezwi kulumela kuyena. Ne ba boni ni kuutwa zeo Jesu nakutaza ni maata a Mulimu ao nanani ona, ao na iponahaza ka tumelo, sepo, lilato, mubuso one utezi niti ni lilato. Ye ki yona toho ya taba ya lipalo za kacenu: Musike mwa saba! Kakuli Mulimu uinzi ni luna nihaluka pima lika kuamana ni zeo luboni kuli ki zona ze butokwa hakuna kolikaya.

Kukakonahala cwani kuli babanani maata ni babasina maata, babanani lithonolo ni babasina lithonolo baikabele kakulikana zeo Mulimu nafile sicaba kaufela? Lukaba cwani ni lipolitikisi kapa lipisinisi zeo likona kuzuseza pili bunde ni kozo kwa sicaba kaufela? Kalabo kiyee; Sina haluboni kapilu yende ya Josefa halulemuheni kuli Mulimu uinzi ni luna mi Mulimu ki wa luna, Jesu Krete yena Emanuele napepilwe ki Maria ili yena mutang'a Mulimu ya ishuwile hakalo. Zeo zene zibonahala kuli ali konahali, likonahalile ku Mulimu. Mi ye kiyona niti yeo ikona kubonahala ni kwa naha ya luna Zambia: "Kina musike mwa saba!"

LIPUZO ZA KUNYAKISISA NI KUIKABELA MWA TUKWATA TWA BALUMELI

- Kana kilikamani zeo zikeshebisanga tumelo mwa mabasi a luna, mwa tukwata twa luna, ni mwa naha ya luna Zambia?
- Mwa nako ya maswenyeho, Mulena Ahazi na sina sepo ku Mulimu, mi Josefa nanani sepo ku Mulimu. Kana lwasepa Mulena mwa matata mi lubonisanga cwani sepo ni tumelo ya luna?
- Kana mwa silmo se sa 2007 kituto ifi yeo luitutile mwa nako ye yakulitela kupepwa kwa Jesu ni lika ze lukaliluta cwani mwa silimo sesitaha sa 2008?

KAPAPALI

Hamube ni mutu ya ka bapala kuli ki yena Josefa, mi yomumu a bapale kuli ki yena Maria. Josefa a lemaha kuli Maria u itwezi mi a likiwa kuli a mu leleke. Mi a potelwa ki lingeloi. Kasumulaho a lemaha kuli Mulimu wa taleleza litumelelano zeo neli polofitilwe ki Isaya zeo nelitalelelizwe ki Maria. Mi a taba hakalo!

LITAPELO ZA BALUMELI

- Lwa kupa Mulena kuli nako kaufela lu kumalele ku wena mi lusike lwa felelwa ki sepo alu inzi mwa matata ili mwa mandu aluna, mwa tukwata twa luna mane ni mwa naha ya luna Zambia. Mulena ulu utwe! Mulena ulu utwe ka musa wa hao!
- Lwa lapela Ndate kuli ulufe Moya wa hao Okenile ili kuli ulutuse mi lutuse bao baba hatikelwa kuli lu bananule ni ku ba tusa mwa bupilo bwa bona. Mulena uluutwe! Mulena uluutwe ka musa wa hao!
- Lwa lapela Ndate kuli lukone ku amuhela Jesu ni litaelo kaufela ka tabo mwa lipilu za luna ni mwa libaka za luna ka nako ye ya kilisimasi. Mulena uluutwe! Mulena uluutwe ka musa wa hao!

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm